

DVANAJST KETTEJEVIH PESNIŠKIH ROKOPISOV IZ ZAPUŠČINE LJUBLJANSKE ZADRUGE

Urška Perenič

Filozofska fakulteta, Ljubljana
urska.perenic@ff.uni-lj.si

DOI:10.4312/Obdobja.36.189-196

Obraevananih je dvanajst Kettejevih pesniških rokopisov. Naši prepisi odpravljajo napake v dosedanjih prepisih. Izkaže se, da je urednik vanje vnašal precejšnje spremembe, ki so kritično ovrednotene. Odpremo vprašanje rokopisnih različic in spregovorimo o t. i. sekundarni ustnosti rokopisov, kar kaže na sprepletanost medijev govora in rokopisa.

rokopisna različica, uredniška redakcija, govor, Zadruga, Dragotin Kette

Twelve of Kette's poetic manuscripts are discussed. The offered transcriptions correct and evaluate the mistakes in the current transcriptions, including the editor's significant changes of the original. The author points out the secondary orality of the manuscripts, which shows the connectedness of the oral and manuscript medium.

manuscript version, redaction, speech, Zadruga, Dragotin Kette

1 Za uvod

V prispevku se osredotočamo na del zapuščine ljubljanskega dijaškega društva Zadruga,¹ ki vsebuje dvanajst nesporno Kettejevih pesniških rokopisov. V zapuščini namreč najdemo še tri svežnje desetih pesmi, ki dopuščajo dvome glede avtorstva.² V prvem so tri pesmi (Sinoči imel prav čudne sem sanje, Videl sem v senci klopico, Kako otročja je ljubezen moja), ki naj bi jih mladi pesnik bral decembra 1894.³ V drugem svežnju sta sliki Noč na vasi in Ob vesperi ter pesem Mati pri zibeli, ki naj bi jih Kette bral 26. februarja 1895.⁴ Tretji sveženj vsebuje pesmi Ko v ranem jutru,

¹ Precejšen del Zadruginega gradiva, ki obsega vabila na društvene shode, zapisnike, poročila, predavanja, kritike/ocene, pesniško gradivo, prozne prispevke, društveno knjigo za posamezna poslovna leta in Tajniško knjigo Zadruga za četrto in peto poslovno leto, je od ustanovitelja društva Ivana Štefeta in ob posredovanju politika Dominika (Dinka) Puca ob koncu dvajsetih let 20. stoletja odkupil mestni arhiv, še en del pa je NUK-u, ki danes hrani vso zapuščino, leta 1950 daroval Izidor Cankar.

² Koblar je vse pripisal Ketteju in jih objavil v ZD 2 (Kette 1949b: 161–167).

³ Na njihovo avtorstvo sklepa urednik Koblar na podlagi zapisnika ljubljanske gimnazije in trdi, da so nastale v Zagorju leta 1894 (ZD 2; Koblar 1949b: 314). Vendar na rokopisih ni Kettejevega podpisa oz. se pri prvi pesmi pojavi v drugačni pisavi in z drugačnim pisalom (svinčnik) od tistega, s katerim je izpisana pesem. Pod preostali dve pesmi pa je prav tako v drugi pisavi in s svinčnikom podpisan društvenik Škrjanec, ki bi utegnil vse tri pesmi ocenjevati. Vendar v Tajniški knjigi ne najdemo ne zaznamka o tem, da bi to dejansko storil, ne napovedi, da bi Kette decembra 1894 te pesmi res bral. Kette na zaslišanju na gimnaziji ni priznal avtorstva.

⁴ So v isti pisavi, vendar niso podpisane, odtrgan je vogal rokopisa, tako da je viden samo del datuma 26. 2.

Vali šepetajo, Želal je Abdul, moj oče in Že si zasijala, zvezda, ki so datirane s 17. marcem 1895.⁵ Ob 100-letnici pesnikovega rojstva je Joža Mahnič objavil še prepise trinajstih dotlej neznanih Kettejevih prispevkov,⁶ ki jih je dobil iz zapuščine Franceta Steleta in datiral v leta 1893/94 in 1895. Čeprav so pesmi nepodpisane in zanje ni vpisov v društveni knjigi, Mahnič rahlo presenetljivo med glavnimi »dokazi« za avtorstvo navede zaznamek »Kete-jevo«,⁷ »iste značilnosti v pisavi in vibe pod besedili, obledelo črnilo in kakovost papirja«; ta je podobno rumenkast kakor pri pesmih, ki so bile v Zadruginem arhivu in jih je France Koblar vključil v *Zbrano delo* (ZD) (Mahnič 1976: 96).

2

Iz dvanajstih pesniških rokopisov je pri pripravi svojih dveh izdaj Kettejevega ZD (1940 in 1949)⁸ moral izhajati tudi Koblar. Prepise je pripravil že za namen prve znanstvenokritične izdaje in so bili ponatisnjeni v obeh knjigah druge, povojne izdaje ZD. Rokopisi odpirajo tri zanimivejša vprašanja, ki doslej niso bila dobro rešena, in sicer: 1) uredniško poseganje v pesmi, kakor se kaže s primerjavo med prepisom in rokopisom, 2) rokopisne različice in 3) položaj rokopisov v sistemu medijev, predvsem njihov odnos s primarnejšim medijem govora.

Drugo in tretje vprašanje sta ozko povezani in nanju zaradi obsegovnih omejitev članka na kratko odgovarjamo takoj. Zadrufniki so prispevke prebirali na rednih shodih (t. i. predavanjih), jih zapisovali in gotovo tudi prepisovali – pa ne le za namene govornega nastopanja, ampak še zato, da so si jih medsebojno izročali v branje. To bi pomenilo: da je imela posamezna pesem več besedilnih različic in da je bil poleg avtorja lahko prepisovalec tudi »kritik«;⁹ rokopis je bil torej dejansko predloga za izvedbo govornega nastopa (recitacije). Opraviti imamo s pojavom sekundarne ustnosti,¹⁰ za katero je značilna neločljiva sprepletenost medijev govora in rokopisa. Pravzaprav sta bila rokopis in govor pesmim, ki jih je Kette bral v Zadruhi, edina medija, o čemer po svoje¹¹ priča dejstvo, da jih ni predvidel za natis v *Poezijah*, izdanih sicer šele po njegovi smrti.

V nadaljevanju bomo skušali nekoliko obširneje prikazati problematiko uredniškega vnašanja sprememb, ki so nastale pri prepisovanju ohranjenih rokopisnih različic za izdajo v okviru ZD. Po svežnjih in kronološko bomo primerjali posamezni

⁵ Na njih s svinčnikom piše Škrjanec, medtem ko Tajniška knjiga molči tako o ocenjevalcu kot avtorju. Zaradi nepaginiranih listov je težko reči, ali zadnji dve omenjeni pesmi res sodita pod isti datum.

⁶ Od tega 12 pesmi (Vile na Savi, Sonet, Ribar (prevod pesmi P. Preradovića), Ti rogaš srcu se, ki le za tabo vzdihaj?, V srčne strune, Prošnja, Pij in poj!, Strune žalobno zvenijo, Kadar zora ..., Ko gre iz cerkve, V gozdu, Narekal sem ljubezen cvetkam) in Pripovedko.

⁷ Ta bi utegnil biti Steletov ali morda od koga drugega.

⁸ Leta 1940 pri Novi založbi v Ljubljani izide Kettejevo *Zbrano delo* (ena knjiga), leta 1949 Državna založba Slovenije izda ZD 1 in 2; ponatis je iz leta 1976.

⁹ Ta je moral pesem pravočasno dobiti v branje, tako da sta lahko z avtorjem (ustno) nastopila skupaj.

¹⁰ Pojem Walterja Onga, tudi *residual orality*, ki na kratko pomeni ustno uresničitev in posredovanje zapisanih besedil (Ong 1982).

¹¹ Še en možen razlog je, da so bili to njegovi začetniški prispevki.

rokopis in prepis ter poskušali sistematizirati vrste sprememb oz. napak. Prepisi kažejo, da je urednik rokopise redigiral na več jezikovnih ravneh: na glasoslovni in oblikoslovni ravni (spremembe so pri akcentuaciji, interpunkciji in pravopisu), opazni so tudi posegi v verzno-kitični organizaciji in nekatere vsebinske modifikacije. Zaradi prostorske omejitve članka bomo pokomentirali samo zanimivejše spremembe, bralca pa usmerjamo na spletno različico prispevka, kjer vzporedno s Koblarjevimi objavljamo sveže prepise pesmi in kjer bralec lahko sledi vsem spremembam na črti med ohranjeno rokopisno različico in uredniškim prepisom.

3 Sveženj 1: Ribičeva hči, Star puščavnik/Starček in ptica (1893)

Kette je v Zadruzi prvič nastopil 26. novembra 1893, ko naj bi bral »Tri cvete«, kar je metaforična oznaka za tri pesmi: Star puščavnik, Vade in pace in Ribičeva hči (Vabilo na 3. zabavni shod).¹² Zadnjo pesem, katere konec manjka,¹³ je res bral tedaj, prvo šele 17. decembra, ko jo je prenaslovil v Starček in ptica (Vabilo na 5. zabavni shod),¹⁴ druga pesem¹⁵ je izgubljena (gl. še Kette 1949b: 312–313).

Natančna primerjava prepisov z rokopisoma pesmi Starček in ptica in Ribičeva hči¹⁶ pokaže uredniške spremembe na vseh prej naštetih ravneh. Najprej opazimo razlike v **akcentuaciji**, kar velja za vse obravnavane rokopise. Dosledno označevanje naglasov v rokopisu je namreč v uredniškem prepisu praviloma opuščeno.¹⁷ Tako opuščanje je sporno, če vemo, da so bile pesmi zapisane, da bi se brale naglas; kritična izdaja bi morala ohraniti naglase in opozoriti na govorne izvedbe (recitacije) rokopisov. Morda so bolj upravičeni **pravopisni** popravki,¹⁸ ko sledijo sodobnemu, tedaj veljavnemu pravopisu. Ugotovimo razlike v **interpunkciji**, kjer gre poleg posega pravopisnega tipa¹⁹ še za variantnost ločil, kar pa lahko vpliva na organizacijo verza na sintaktični in semantični ravni;²⁰ ilustrativen primer je v pesmi Starec in ptica, kjer se je urednik med dvema možnima verzoma odločil za enega oz. ga označil s podpičjem.²¹

¹² Vabila napovedujejo program shodov.

¹³ Ivan Cankar je oceno k njej bral 10. decembra (Vabilo na 4. zabavni shod). Iz ocene izvemo, da je Kette že tedaj »eksperimentiral« s silabotoniko in mešal stopice, česar kritik ni odobral.

¹⁴ Da gre za isto pesem, lahko sklepamo tudi iz vsebine.

¹⁵ Iz Cankarjeve ocene vemo, da je bila obsežna (144 verzov), vrstno med balado in romanco, vsebina pa je govorila o menihu, ki si želi svobode.

¹⁶ Prvič objavljeno v ZD 1940 (35–39), nato v ZD 1 (Kette 1949a: 161–164) in ZD 2 (Kette 1949b: 158–159).

¹⁷ Samo izjemoma se v prepisu pojavi drugačno naglasno znamenje (npr. *menó* namesto *menô* v pesmi Ribičeva hči), zgolj enkrat urednik naglas naznači na novo.

¹⁸ V prepisu imata prislova obliki *više*, *tíše* namesto *višje* in *tišje*, kar rabi Kette; danes imamo dvojnici. Glasovno spremembo uvrščamo med pravopisne popravke, ker je Koblar očitno posodabljal po sodobnem pravopisu iz leta 1935, kjer je *više*. To obliko najdemo tako pri Pleteršniku kakor pri Levcu.

¹⁹ Dodana je manjkajoča vejica, pika, vstavljeni so narekovaji, ki naznačujejo dobesedni navedek. Med (slovnične) popravke lahko uvrstimo rabo nedoločne oblike pridevnika (*lahen* namesto *lahni*) namesto napačno rabljene določne v rokopisu.

²⁰ Ni vselej jasno, ali je napaka pri prepisovanju ali namerna sprememba. Namesto klicaja je v prepisu vejica, namesto vejice je pika, s čimer se sintaktično in semantično izraziteje zameji verz, lahko je namesto vejice podpičje, lahko se na novo pojavi vejica (*noč[,] ta tiha* v Ribičevi hčeri), ki vpeljuje grafično pavzo, ipd.

Vsaj enako problematične so spremembe na glasoslovni in oblikoslovni ravni; ni mogoče ugotoviti splošnega principa »popravljanja« rokopisov, zato spremembe učinkujejo nedomišljeno. V nadaljevanju ti dve vrsti sprememb ponazarjamo ob izbranih primerih; če je primerov več, jih prikažemo tabelarno in pokomentiramo.

Glasoslovne spremembe. Kjer je v rokopisu *tica*, je v uredniškem prepisu *ptica* – in obratno. V času nastanka pesmi je bila »nadrejena« *ptica*. V Pleterniškovem *Slovensko-nemškem slovarju* (1894–1895) je pri geslu *tica* že kazalka k *ptica*. Koblar je enkrat posodabljal po načelih veljavnega pravopisa, spet drugič se je odločil za starejšo obliko. Očitno gre za površnost oz. nesporetje odločitve, katero varianto bi uporabil.

Spremembe v oblikah besed. Opazimo podobno uredniško nedoslednost. V prvi pesmi prepis ne upošteva končnice *-ej* v mest. ed. ž. sp. pri pridevniku (rabljene v drugi polovici 19. stol.)²² in jo zamenjuje s starejšo knjižno končnico *-i*.²³ Osebnozaimenska naslonska oblika *jej* (za naglasno *njej*) je zamenjana s sodobno naslonsko obliko *ji*, zaimenska oblika *je*, ki se nanaša na dekletce,²⁴ pa je v prepisu zamenjana s tožilniško obliko zaimka *ti*, s čimer se spremeni tudi pomen stavka. Čisto nasprotno v drugi pesmi prepis ne upošteva končnice *-i*, ki se je uveljavila pri pridevniku, in jo zamenjuje z *-ej* (v daj. ed. ž. sp.).

Naslov pesmi	Rokopis	Uredniški prepis
Ribičeva hči	<i>zlatej, lepej, gorskej jej je</i>	<i>zlati, lepi, gorski ji ti</i>
Starček in ptica	<i>svetli</i>	<i>svetlej</i>

Med posegi v **verzno-kitični organizaciji** omenimo izpuste besed, kar bi lahko kazalo na težnjo po ohranjanju verznega ritma,²⁵ opazimo posege na ravni kitice (verz *To izgovorivši šine*, ki je v rokopisu del pete kitice, npr. v prepisu uvaja novo, šesto kitico Starca), kar ni niti brez posledic za členitev vsebine. Na **vsebinski vidik** lahko vplivajo napake pri prepisovanju: v pesmi Ribičeva hči npr. modifikaciji vsebine botruje izpust celotnega prvega dvostišja zadnjega ohranjenega dela pesmi, pri pesmi Starček in ptica v sklepnih kitici spet izpade celoten verz (*tanka so ušesa naša*).

21 Namesto z *glasi tamburice / vbira strunice srebrne* je v prepisu pesmi Starec in ptica z *glasi tamburice[:] / vbira strunice srebrne*.

22 Ena od t. i. novih oblik, ki jih je leta 1850 uvedel Cigale (gl. npr. Ahačič 2015).

23 Med tip oblikoslovnih sprememb pri pridevniških obrazilih bi sodil tudi primer zamenjave [možu] *povodnjem s povodnem*.

24 Gre za oživljeno staro obliko srednjega spola v tožilniku, ki so jo uporabljali še v 16. stoletju (Orel).

25 Namesto *dé zopet stari ribar počasi, počasi* v prepisu *de stari ribar počasi, počasi*. V zadnjem dvostišju III. dela pesmi Ribičeva hči pa je v prepisu iz verza izpuščena naslonska osebnozaimenska oblika *jo*, s čimer se verz skrajša za en nepoudarjeni zlog.

4 Sveženj 2: Sonet (Tantal), Očitanje, Pevčeva usoda, V katedrali, Vprašanje, Dobro jutro!, Prej te grel je žarek žgoč (1894)²⁶

Ob skorajšnjem koncu tretjega poslovnega leta Zadruga je Kette bral sedem pesmi in vse so se ohranile v arhivu (v nadaljevanju bodo označene s številkami od 1 do 7). V rokopisnem svežnju si sledijo v istem vrstnem redu, kakor smo jih nanizali v naslovu tega poglavja, in so na sedmih straneh. Podpis »DKette« je za tretjo zaporedno pesmijo, datum pod zadnjo pesmijo. Pesmi so lepo izpisane (samo nekaj prečrtav), zaradi česar sveženj deluje urejeno. Zato verjetno ne gre za prvo različico rokopisa, ampak izčiščeno varianto, namenjeno branju, še verjetneje ocenjevanju.²⁷

Zaradi namenjenosti rokopisov za branje v vseh primerih najprej pade v oči dosledno **opušcanje naglasov** v urednikovih prepisih; v pesmi 1 je npr. naglas ohranjen na sedmih mestih, domala dvakrat toliko je njegovih opustitev, v pesmih 2, 3 in 7 se izmed 16 oz. 22 ter 18 oz. 13 naglasnih znamenj ohrani po eno znamenje, v pesmih 4 in 5 je opuščeni vseh 14 oz. 8 grafičnih znamenj za naglas. Veliko število naglasnih znamenj v rokopisih kaže, kako dosledno in zavestno je avtor označeval naglasna mesta oz. kvaliteto samoglasniških glasov, kjer utegnemo pomisliti na njegov splošno poznani občutek za muzikalnost.

Razen v pesmi 5 v preostalih pesmih opazimo dvojne uredniške posege pri **rabi ločil**. Lahko gre za (upravičen) pravopisni popravek, ki upošteva tedaj veljavni pravopis (pesmi 2, 3, 6), lahko za variantno rabo ločila, kar je diskutabilno, saj vpliva bodisi na sintaktično in semantično ureditev verza in kitice – ilustrativen primer je verzni element prestopa – bodisi na intonacijski potek pesmi, prvotno namenjene branju. Zato gre v tem primeru tudi za **vsebinski in slogovni poseg**. Vzemimo dva primera. V pesmi 1 je v prepisu na koncu druge kvartine namesto dvopičja končna pika, ki naznačuje daljši premor, padajočo intonacijo²⁸ in na novo uvaja skladenjsko in semantično mejo s tercinama, v katerih se pesnik obrača na ljubljeno.²⁹ V pesmi 7 pa je v tretjem verzu prve kitice v prepisu vejica, ki zabriše verzni prestop,³⁰ tako da gre tudi za spremembo na ravni ritmične strukture in zvočnega sloga. Na spremembo, ki se lahko odraža v ritmu verza, naletimo tudi v sonetu Tantal, kar kaže na težnjo po poenotenju dela verza v enajstzložnega (namesto *bregovi in strmine* v uredniški redakciji *bregov strmine*).

26 Prvič objavljene v ZD 1940: 39–42 (izjema je Sonet o Tantal, ki je uvrščen v razdelek Soneti), nato v ZD iz leta 1949 (Sonet, Očitanje, V katedrali, Vprašanje so v ZD 1: 10–12, 103; preostale tri pesmi pa v ZD 2: 160–161, pri čemer v prepisu naslova zadnje pesmi namesto *žgoč* stoji *vroč*). Ni jasno, zakaj je urednik pesmi razvrstil v dve knjigi.

27 Pod drugo in tretjo zaporedno pesmijo namreč opazimo nekaj podčrtav s črnilom (pesmi pa so napisane s svinčnikom) in težko berljiv zaznamek, ki ga Koblar pripiše Cankarju.

28 Lahko pride do spremembe skladenjskega naklona, ko vejico na verzni meji v prepisu nadomesti klicaj, ki naznačuje vzkličnost (pesem 4).

29 Namesto *z vodó, ko vpôgne se do njé, premine[:]* v prepisu stoji *z vodó, ko vpôgne se do nje, premine[.]*

30 Namesto *zdaj od jóka rdéčih / lije solz mi pôtok vroč*; v prepisu stoji *zdaj od joka rudečih[.] / lije solz mi potok vroč*.

Glasoslovno-oblikoslovne spremembe. Spremembe na glasoslovni ravni in v oblikah besed niso sistematične, saj gre po eni strani za poskus jezikovnega posodobljanja in po drugi strani za patiniranje besedil s pomočjo starejših oblik. Taka očitna primera sta dva. Prvi je zamenjava deležniške oblike glag. *minóla* z *minula*. V Levčevem pravopisu in pravopisu iz leta 1935 je dvojnica (*miniti – minul*).³¹ Koblar je nedoločniško pripono *-o-* zamenjal z (jsl.) refleksom *-u-*, pri Ketteju pa gre za »novo obliko« (Sonet/Tantal). Drugi primer je zamenjava dajalniške zaimenske oblike *njemu* s predl. zvezo *k njemu* (Očitanje), kjer uvedba prostega morfema glagola *k* po zgledu kalkov iz nem. (*zu jmd. sagen*) namiguje na arhaiziranje.³² V zadnjem primeru pesmi Očitanje sprememba oblike povzroči tudi spremembo pomena, saj je namesto (prvotne) naklonjenosti do nekoga poudarjena smer. Med oblikovne spremembe lahko uvrstimo tudi *dih* namesto *dèh* (Vprašanje), ki je neučinkovita tudi z vidika zvočnega sloga, ko rimo *vseh – deh* spremeni v *vseh – dih*. S spremembo Koblar namreč izniči rimo v lihih verzih; prej bi pričakovali popravek v *dah* (tj. kratek *-a-*, ki se lahko delno reducira).³³ Pravopisno je mogoče razložiti primer *sonce* namesto *solnce*, ki ga še najdemo v Levčevem pravopisu.

Naslov	Rokopis	Uredniški prepis
Sonet (Tantal)	glag. raba <i>minóla</i> <i>rděč</i>	<i>minula</i> <i>rudeč</i>
Očitanje	<i>njemu</i>	predl. zveza <i>k</i> <i>njemu</i>
Vprašanje	<i>nesi</i> <i>dèh</i>	<i>nisi</i> <i>dih</i>
Dobro jutro!	<i>cvetičnej</i>	<i>cvetlični</i>

5 Sveženj 3: Besedo si izrekla zlo, Misel moja, pusti me!, Dekličino premišljevanje (1896)

V petem poslovnem letu Zadruga 1895/96, ki je zadnje leto društvenega delovanja pred Kettejevim odhodom v Novo mesto, je Kette večkrat govorno nastopil v vlogi avtorja in kritika (mdr. je ocenjeval pesmi prijatelja Alojzija Merharja/Silvina Sardenska). Iz Tajniške knjige razberemo, da je pesmi bral petkrat, ohranjen pa je (samo) dvostransko popisan in podpisan list z naslovom *Predavanje* in datumom 30. 1. 1896, na katerem so tri pesmi: Besedo si izrekla zlo in Misel moja, pusti me! ter Dekličino premišljevanje.

Ko je urednik besedila pesmi prepisoval za namen tiskane izdaje, je spet skoraj po pravilu opustil vsa **naglasna znamenja** (v prvi pesmi je naglas ohranjen na dveh od 11 mest, v tretji je opuščena na 16 mestih in ohranjen na treh); izstopa druga izmed

³¹ Podan je isti primer: *maša je minila – minula*.

³² Podobno *rudeč* namesto *rdeč* v Sonetu o Tantalu, čeprav že Levec *rudeč* odsvetuje.

³³ Namesto *Na vrtu raste izmed vsèh/najdražja róža*, / ljubezni ljube lahen *dèh* / jo v líce boža. v prepisu *Na vrtu raste izmed vseh / najdražja roža*, / ljubezni ljube lahen *dih* / jo v lice boža.

pesmi, kjer je urednik ohranil slabo polovico naglasov, pri čemer se namesto dolžine na dveh mestih pojavi kračina.³⁴ Ker so bile pesmi namenjene branju, pri katerem ritem ustvarjajo členitve s premori, v pisni predlogi grafično označenimi z vejico, je tudi pri teh pesmih problematično pogosto **opušcanje vejic** v prepisu (pesmi 2 in 3).

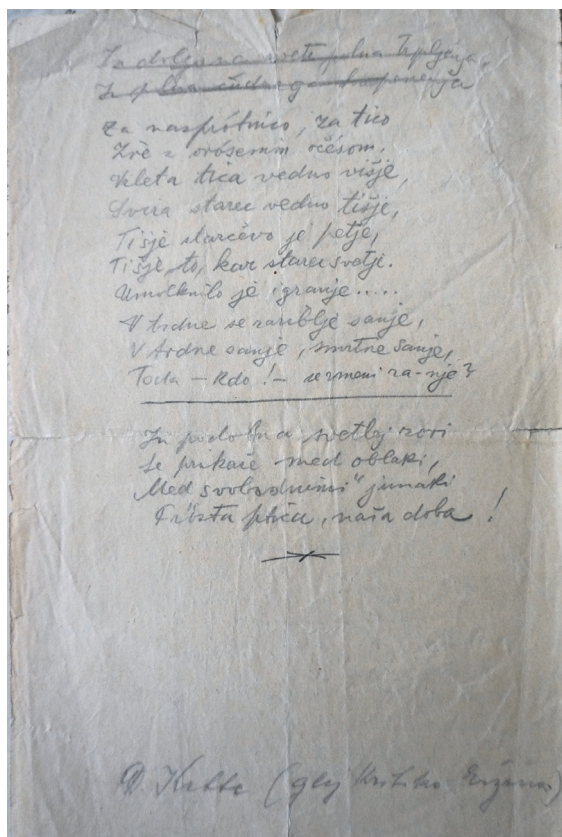
Vsi trije redakcijski prepisi izkazujejo **slogovno-vsebinske** spremembe: v drugi kitici pesmi Dekličino premišljevanje je v prepisu namesto podvojenega glagola *něsi* (geminacija) enkrat uporabljen glagol *teci*,³⁵ v pesmi Misel moja,пусти me v prepisu namesto pridevnika *jedín* (*jedina želja*), ki je v Kettejevem času že znamenje arhaičnega, stoji *edin* (*edina želja*), medtem ko je v pesmi Besedo si izrekla zlo urednik na dveh mestih *keder* za izražanje poljubnosti časa poknjižil s *kadar*. V Levčevem pravopisu pri iztočnici *kadar* beremo, da je *kedár* stilno zaznamovano in sprejemljivo v pesmih, kar kaže v konkretnem primeru na uredniško težnjo po posodabljanju.

6 Za sklep

Primerjava ohranjenih rokopisnih različic dvanajstih Kettejevih pesmi z uredniškimi prepisi, ki so hkrati njihova prva tiskana objava, daje mešano sliko uredniško-redakcijskih sprememb, saj ni mogoče ugotoviti »metodologije« njihovega prepisovanja. V prepisih zbudeta nasprotujoči si težnji po uredniškem posodabljanju in arhaizaciji (patiniranju, stilizaciji) rokopisnih predlog. Pri prepisovanju ni mogoče spregledati niti nekaterih napak in površnosti. Če upoštevamo tesno povezanost zapisanih besedil z njihovo ustno izvedbo in medijem govora, pa še bolj problematični postanejo posegi na ravneh interpunkcije in akcentuacije, saj so naglasna znamenja in ločila pomemben element za govorno uresničitev besedila. Da bi imel Koblar pri prepisovanju v rokah kake druge rokopisne različice, si namreč težko predstavljamo.

³⁴ Verna družica *bilà*/mojih prejšnjih dni,/verna družica *bilà* si/moje žalosti. (Oblika *dni* v prepisu nadomešča obliko *dnij* iz rokopisa.)

³⁵ Namesto *Něsi*, *něsi šopek* v prepisu *Teci*, *nesi šopek*.

In podobna svetli zori,
se prikaže med oblaki,
med svobodnimi junaki
prosta ptica, naša doba!

Slika 1: Rokopisni list zadnjega dela pesmi Starček in ptica s (programsko) sklepno kitico, ki napoveduje novo, »moderno« dobo (hrani NUK)

Literatura

- AHAČIČ, Kozma, 2015: Spremnjena besedila k slovenskim slovniciam (1584–1956). Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU. <https://isjfr.zrc-sazu.si/sl/publikacije/spremnjena-besedila-k-slovenskim-slovniciam-15841956#v>
- BREZNIK, Anton, RAMOVŠ, Fran, 1935: *Slovenski pravopis*. Ljubljana: Znanstveno društvo.
- KETTE, Dragotin, 1940: *Zbrano delo*. Uredil France Koblar. Ljubljana: Nova založba.
- KETTE, Dragotin, 1949: *Zbrano delo 1, 2*. Uredil France Koblar. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- LEVEC, Fran, 1899: *Slovenski pravopis*. Dunaj: Cesarska kraljeva zaloga šolskih knjig.
- MAHNIČ, Joža, 1976: Neznani Kette iz ljubljanske Zadruga. Ob stoletnici pesnikovega rojstva. *Razprave* 9. 87–106.
- Narodna in univerzitetna knjižnica [= NUK]: Ms 1466: Arhiv ljubljanske Zadruga.
- ONG, Walter J., 1982: *Orality and Literacy: The Technologizing of the Word*. London, New York: Routledge.
- PERENIČ, Urška, 2016: Dragotin Kette v ljubljanskem dijaškem društvu Zadruga. Urška Perenič (ur.): *Ljubezni pregoreče roža se razcveta: Ob 140- in 100-letnici rojstev pesnikov Dragotina Ketteja in Bogomila Faturja*. Ilirska Bistrica: Javni sklad za kulturne dejavnosti, Območna izpostava Ilirska Bistrica. 41–67.
- PLETERŠNIK, Maks, 1894–1895: *Slovensko-nemški slovar*. <http://bos.zrc-sazu.si/pletersnik.html>